

YIRMİNCİ MEKTUB DERS – 2

-: Ve insaniyetin en âlî mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı,

Hulusi Bey: İnsaniyet, beşeriyet, bunlar müteradif kelimeler, mana aynı. İnsaniyet ne ise beşeriyet de odur. İnsaniyetin ve beşeriyetin

-: En âlî mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı, iman-ı billah içindeki marifetullahıdır.

Hulusi Bey: İman-ı billah içerisinde. Allaha iman ettikten sonra, onları O zatın, O Zat-ı Ecell-i Ala'nın, sıfat ve esmasını bileceğiz ki Rab'ımızı ancak sıfat ve esmasıyla tanıyabiliriz. Yoksa diğer hatırıma gelen hiçbir şeye Cenab-ı Hak ne benzer, ne benzetilebilir ki: eni, boyu, kaşı, gözü haşa sümme haşa öyle bir vaziyette olan bir şeyi tarif eder. Bir dağın diğer dağa nisbetle büyüklüğü, küçüklüğü akan suları, ormanları bulunur da bunu ona göre söylenir. Yani eşyanın bir birinden tefrik edilecek cihetleri vardır. Bunları ileri sürüyor. Cenab-ı Hakkın esması. Ben bir kitapta görmüştüm, esma-i ilahiye sayılamayacak derecede çoktur. Çoktur fakat bütün tetkikat neticesinde dörtbin ismi olduğuna erbabı ittifak etmişler. Biz gele gele esma-i hüsnâ diye doksandokuz isim. Onu yüze, yüz ikiye, yüz beşe doğru çıkarmalar var. Cevşen-i okuyoruz, bin ismiyle münacat-ı resulullah. Evet, Cevşen. Şimdi demek ki esma-i ilahiye çoktur. Nasıl ki kuvve-i zaikanın, dilde böyle bir zaika cihazı var. Yeri belli mi? Tıp yerini kestirmiş mi, şuradadır diye?

-: Efendim kısmen tarif ediyorlar.

Hulusi Bey: Tarif. Tarifi sen de, ben de tarif edebiliriz. Fakat burada bizim okuduğumuz bu mübarek eserlerde öyle tarif var ki onu tıp tarif edemez. Belki bir toplu iğnenin başı kadar bir cihazdır. Ama boğazdan geçecek ne kadar mat'umat varsa yenecek şeyler, içilecek şeyler o cihazda onların hepsi için ayrı ayrı zaikacıklar var. Bir toplu iğne içerisinde, onun başı içerisine binlerle tat alma cihazının koyulacağını tıp söyleyemez bize. Evet, şimdi hiç ömrümüzde yemediğimiz bir meyveyi Cenab-ı Hak nasib etti, yiyoruz. Bu hassasiyetin derecesine bakın! Zaika helal, haram tanımadan boyna rüşvet olarak içeriye dâhil etmişse tarif edildiği gibi, o zaika da hassasiyet kalır mı? Kalmaz. Bu rüşvet meselesini de tıp söyleyemez. Söyleye bilir mi?

-: Söyleyemez.

Hulusi Bey: Şimdi bir kapıcı hükmünde, kim rüşvet verdi gir içeri. Kim rüşvet verdi gir. Ondan sonra aman doktor, yanıyorum tez doktoru yetiştirin. Hararetimi söndürsün. Sana kim dedi rüşvetle içeriye, hele bilhassa helal dairesindeki rızk-ı helal'a, temiz yiyeceğe kanaat etseydin de “yanıyorum hararet bastı yok mu soğuksu yahu, yetişsin doktor.” Doktor gelip “nedir yahu.” Söylemek ayıp oluyor ama e niye bu kadar fazla yedin. Efendi yahu turşuydu, sirkeydi, filandı, salata idi iştahı açacak şeyler de vardı. Öyle bir rivayet duymuşum. Roma biliyorsunuz Bizans. Bizans'ta israf o kadar ilerlemiş ki mütelezziz yemekler o kadar çok yiyorlarmış ki yedikten sonra, karınları doydular ama gözleri doymadığı için bu lezzetli şeyleri yeniden yiyebilmek için, parmaklarını sokarak yahut ilaç kullanarak yediklerini dışarı çıkarıp yeniden başlarmış. Şimdi insanoğlu der iştah açacak bir şey yok mu? Bir rüşvet usulünü, efendim salatada yenmez mi? Daha ne çeşit salatalar. Adımı da bilmiyoruz. Hele bazı şeylerde, yüksek sofralarda nadiren bulundum. Nadiren, mevki icabı. Ordu kumandanı gelmiş, kolordu kumandanı gelmiş. Pekâlâ. Hacı bu bizim bildiğimiz basit şeyler değil. En mutahassıs aşçıları celp ediyorlar. Ya bu kral hazretleri, reis-i cumhurlar, başbakanlar bilmem bunlar geldikleri zaman. Ağaç kakan gibi ha. Evet, peki bunlar geldiği zaman nerede usta şey varsa, bizim alayda vardı. İstanbul'un en tanınmış alafranga yemek yapmakta mahir aşçımız vardı. Onun vazifesi de kumandanlara sofraya tanzim etmek, yemek hazırlamak. Şimdi bu mübarek aleti getirip beni yanıma koydunuz, ya benim ağzımın da kayıtlı bombardımana başlarsam, onun için fazla söylemeyelim. Bir gün bizim tümen komutanımız, çok ince elerdi, sık dokur. Hele bir de ziyafet oldu mu konar. Bir gün dayanamadım. Dedim paşam, siz şey arıyorsunuz, yani ufak tefek şeyleri arıyorsunuz. Fakat siz hakiki olarak istediğinizi bulabilmeniz için helal ile haramın tefrik edilmesi lazım. Anladı ne demek istediğimi. Dedi onu bulamazsın. Bulamazsan dedim yorulma. Çünkü helal, haram yok. E teğmen maaşı az, ailesi de var, geçinemiyor. İşte o da böyle gayri meşru yola dökülmüş. Yani helal dairesinden çıkmış. Bırakmıyor ki hanım, “Onun var, alay kumandanının hanımı moruklaşmış. O her şeyi alıyor sen niye almıyorsun? Bana ne olmuş” diyor. Almasın mı? E ne alsın zavallı, imkânı yok.

-: Zıkkımın kökünü alsın.

Hulusi Bey: Hacı bereket versin. Şöyle böyle, şöyle böyle çok derdimiz var. Ordu böyle göksümüz açık değildi. Ortadaki düğmemiz de kapalıydı. Yüz başı, bin başı belki yarbay, albayda e biraz eskimiş amma otuz iki düğme kapanınca içe giydiği iç çamaşırı, mintanı senin mintanların gibi yırtık mintanı kim görecek? Yamalı mintanı kim görecek? Şimdi mintan yamalı, tahta silmeye. Böyle açıldıkça işimiz bozuldu. Maddi cihet böyle manevi ciheti de siz

benden daha iyi biliyorsunuz. O açılmak bizim halimizi nereye götürdü, nereye sürükledi, nereye devirdi? Çıkabilirsen çık. Bu asra yetişmek mukadder. Şimdi içinde bulunuyoruz. Bu kadarını bize ilham eden mübarek eserlerle müteselliyiz. İlham ordan geliyor. Burda başka türlü, sen o zaman ister istemez sesini kesip bir tarafta oturacağım. Zaten beceremem, tabirleri bilemem. Yanlış yunuş konuşacağım, herkes “Bu ihtiyar bilmiyor ha. Bu tabirler de yanlış oldu. Duydun mu? Sende onu bi âlim bişey mi zannediyorsun.” Haşa. Hele bilhassa bugün ki marifetler, fantezi kelimeler, kuşdilice konuşmaları hiç beceremem. Bugün ben diyorum şimdi yani sizin o okullara ilk mektebe talebe olarak girsem sınıfta kalırım, sınıfta kalırım. Ama şimdi şey yok, sınıfta kalmak yok. Öylemi, bırakıyorlar. Şimdi yeni çıkardılar. Değil mi Kenan? Çıkardı. Hem küçüğü kaldı hem büyüğü kaldı. Ha buyur zurna burda.

-: Biz bilmiyoruz bir eve misafir gitmiştik, diyor. Alaya bir şifreli yazı gelmiş. Beni arıyorlar. Tabi görüşecek subayımız, evde bulamamışlar. Sormuşlar birkaç komşuya. Nihayet misafir olduğum evi öğrenmişlerdi. Geldiler diyor. Haber verdiler diyor. Bende gittim. 2. Alay komutanı başta, emir subayı falan ekipler hepsi toplanmışlar beni diyor heyecanla bekliyorlar. Bizim bir şifre vardı, hemen istediler efendim dedim muhakkak yemek listesidir.

Hulusi Bey: Ne?

-: Yemek listesidir muhakkak dedim. Hepsi diyor gülmeye başladılar öyle deyince. Hakkaten açtım diyor ordu kumandanı gelecek yemek listesine ait. Ona ait.

-: Cinn ü insanın en parlak saadeti ve en tatlı nimeti, o marifetullah içindeki muhabbetullahtır. Ve ruh-u beşer için en hâlis sürur ve kalb-i insan için en safi sevinç, o muhabbetullah içindeki lezzet-i ruhaniyedir.

Hulusi Bey: Buraya kadar okundu mu dün, okunmadı mı?

-: Okundu.

-: Efendim burda lezzet-i ruhaniyedir diyor.

Hulusi Bey: Ruhani ile manevi, manevi. Kalemle ifade edilebilecek şey değil. Ruh, lezzet deyince hemen hatırımıza buradan gitmek. Sadece o değil. Bazen de buradan giden şeyden lezzet alıyorlar. Mesela evet, musikişinasların, musiki ile ülfet etmiş olan zevatın o sedadan bir lezzet almaları var. Herhalde burundan değil, ağızdan da değil kulaktan. Bir de üsula da aşına, notaya riayet ederek söylüyor. O da onu düzüyor. Bile bile dinliyor ondan bir zevk

alıyor. Şimdi benim gibi bir adamda orda oturmuş. Onun aldığı zevki ben anlayabilir miyim? Onun hiçbir şeyini anlamam. O da onu biliyor.

-: Evet, bütün hakikî saadet ve hâlis sürur ve şirin nimet ve safi lezzet elbette marifetullah ve muhabbetullahtadır.

Hulusi Bey: Çünkü sahibini tanıyor, Malik'ini tanıyor, Rezzak'ını tanıyor. Şöyle biz rızık üzerine çıkıyoruz, muhabbetullah söylüyoruz. Bizim yemeye içmeye ihtiyacımız var. Fakat Cenab-ı Hak işi meşru dairedeki helal rızıkın mütekeffilidir. Meşru dairede helal rızık Cenab-ı Hak yetiştirecek. Fakat israf ile yani açılmalarla şu da olsun, bu da olsun, onda da var, bende de olsun, onda var bende de olsun. Ya yarın bulamazsan, ya bir ay sonra. Şimdiki moda gibi grev yaparlarsa. Nerden temin edeceğiz? Kanun kabul edildi. Şimdi bir amele. O zaman oldu ya iki sene evvel fırıncılar, fırıncılar grev yaptılar. Malatya'dan şuradan, buradan, kolordudan ekmek taşındı buraya. Ama iyi tesir etti bizim o zümreye. Ondan sonra bir daha greve yanaşmadılar. O sebat gösterilmek, onların gözünü yıldırıldı. Yoksa bir kere kabul etselerdi, belki üzerine on kuruş zam edelim deselerdi daha bu işin sonu gelmezdi. Gerçi maalesef ekmeklerimiz, yani diğer vilayetler hele garbe göre çok bozuk çıkıyor. Her şeyde bozukluk olduğu gibi burada da var. Vatanide işe vazifeye sahip çıkan yok ki. Nasıl olursa olsun. Yani rızık cihetini diyoruz. Cenab-ı Hak bize muhtaç olduğumuz rızık kimseyi şey etmeden, kimseye minnet etmeye hacet kalmadan herkesi şu iptila meydanına salmış. Mesela buram buram terliyor, fırın işi ile uğraşan, o elektrik filanlan olanlar başka. Şimdi küreği sallıyor mesela Temmuz'un, Ağustos'un sıcağında, birde o fırının sıcağı içerisinde sana ekmek yetiştiriyor. Eğer onun keyfine kalsa insanlara ekmek değil zırnık vermez. O sıcakta o küreğe hamuru koyup içeriye atacak, pişirecek, getirecek ki Hacı Nuri ekmek yiye. Çünkü mukabilinde patrondan gündelik alacak. Onunla çoluk çocuğunun diğer muhtaç olduğu şeyleri tedarik edecek. Hele o fırına kadar gelen şeyi düşün. Anladık Rezzak daima Allah. Rızık veren O, fakat bir lokma ekmeğin, bize rızık olmuş bir lokma ekmeğin tedariki bizim himmetimize havale edilse. Şimdi biz hadi yalnız bizim memleketin buğdayı değil ki Kanada'dan da geliyor. Şimdi Kanada'nın buğdayı da var. Bizim memleketin çeşitli yerinden Konya'dan, Hanya'dan, Maraş'tan, şuradan, buradan gelen yerine göre civar vilayetlerden gelen. Bir memleketten geliyor. Hatta gel onu birtek tarladan getir. Fakat o tarlanın muhtelif yerlerindeki sümbülelerin harman yerine götürüp şeyi var ya hazırlanması habbelerin ayrılması, ondan sonra onun fabrikaya gidip un haline gelmesi. Tarlanın biri bu başında ta nihayette öteki orta yerinde, öteki bilmem nerede böyle karışmış. Bunların hepsini toplamak

için üzerinde etiket olsa, öyle kabul et. Manada var bu etiket. Bana, sana rızık olan şeyler maksumdur, var. Fakat rızıkla muhtaç olan zat bilemiyor. Bunun kaydında değil.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

Er-rızıkta a'l Allah bu türlü manaları var. Cenab-ı Hak rızıkla veriyor. Onları, bize hangisi kısmet olacaksa o unun içerisinde bize verilen hamurda ekmek olduktan sonra neresi mesela, beş nüfuslu aile. O ekmeğin neresi kime kısmet olacak bilir mi? Arada kedi gelir miyav der, birazda koparır kediye verir. Bunun kediye gidecek kısmını bilebilir miyiz? Kim hesaplar? Şimdi rızık hususunda bu kadar bizi başkasına muhtaç etmeyen Allah sevmeye layık değil midir? Ma'bud-u Hakiki O değil midir? Elhamdülillah ki biz bu hususta hiç şaşmıyoruz. Ehl-i iman, biliyor ki rızıkla Allah temin ediyor. Orta yere çok eller girmiş, çok vasıtalar. Fakat o vasıtalar ehemmiyetsizdir, adidir onlar, âli olan rızıkla taahhüd, tekeffül etmiş olan Zat-ı Ehad-i Samed'dir, Ehamurrahimindir. Bizi başka kapılara dilencilik ettirmiyor. Yalnız ona müteveccihiz, yalnız ondan yardım bekliyoruz. Başka türlü yapamayız. Böyle Allah yani sevilme denilen şeyin nesi varsa, sevilmenin eğer böyle dökülse yani bir harman yeri kadar olsa sevilme hissimiz bizim bunu buraya sarf etmek yeri değil midir?